

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาองค์ประกอบการแสดงลิเกคณะพรเทพ พรทวิ นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวประวัติ และผลงานด้านการแสดงลิเกของพรเทพ พรทวิ ศึกษาองค์ประกอบ และรูปแบบในการแสดงลิเกของคณะพรเทพ พรทวิ บันทึกโน้ต และวิเคราะห์ทำนองเพลงรานิเกลิงที่ใช้ขับร้องประกอบการแสดงลิเกของพรเทพ พรทวิ โดยกำหนดขอบข่ายของการวิจัยคือ ศึกษาบทเพลงรานิเกลิง ซึ่งเป็นเพลงเด่นที่พรเทพ พรทวิ ใช้ขับร้องประกอบการแสดงลิเกมากที่สุดในการแสดงลิเกทุกครั้ง

สำหรับวิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงลิเก และทำนองเพลงจากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ การเก็บข้อมูลภาคสนามโดยเดินทางไปดูผลงานการแสดงของคณะพรเทพ พรทวิ ตามสถานที่ต่าง ๆ ศึกษาจากการแสดงที่บันทึกในรูปแบบวีซีดี การค้นหาข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต การสัมภาษณ์พรเทพ พรทวิ นักแสดงในคณะ และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยสัมภาษณ์ตรง และใช้แบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในด้านชีวประวัติและผลงานของพรเทพ พรทวิ เช่น การก้าวเข้าสู่การแสดงลิเก การจัดตั้งคณะลิเก การบริหารจัดการคณะ องค์ประกอบและรูปแบบในการแสดง เช่น ขนบและความเชื่อเกี่ยวกับการแสดง วิธีการและขั้นตอนของการแสดง เนื้อเรื่อง วงดนตรี และบทเพลงที่ใช้ขับร้องประกอบการแสดง การแต่งกายของผู้แสดง บทบาทและหน้าที่ของการแสดงลิเกที่ปรากฏในสังคมและวัฒนธรรม กระบวนการสืบทอดและถ่ายทอดการแสดง รวมทั้งการนำบทเพลงรานิเกลิงที่ใช้ขับร้องประกอบการแสดงลิเกของพรเทพ พรทวิ

ผลการศึกษาด้านชีวประวัติ และผลงานของพรเทพ พรทวิ

จากการศึกษาชีวประวัติและผลงานของพรเทพ พรทวิ ทำให้ทราบว่าพรเทพ พรทวิ เป็นศิลปินลิเกที่ประสบความสำเร็จในชีวิตซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการประพฤติปฏิบัติตน และการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงลิเกที่มีคุณภาพ

พรเทพ พรทวี มีนามจริงว่า นายสมบุญณ์ แยมส์ เกิดเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2508 ณ บ้านเลขที่ 67 หมู่ 1 ตำบลโพธิ์งาม อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี บิดาชื่อ นายทวี แยมส์ มารดาชื่อ นางลำภา แยมส์ พรเทพ พรทวี ได้เริ่มเข้ารับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนบ้านโพธิ์ศรี ตำบลท่าข้าม อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี เมื่อปี พ.ศ. 2515 ในขณะที่มีอายุ 7 ปี จนกระทั่งจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อปี พ.ศ. 2520 ในขณะที่มีอายุ 13 ปี หลังจากนั้นไม่ได้ศึกษาต่อ เนื่องจากฐานะทางครอบครัวยากลำบาก จึงต้องหันเหชีวิตสู่การแสดงลิเกและยึดเป็นอาชีพในเวลาต่อมา จนถึงปัจจุบัน พรเทพ พรทวี ได้เริ่มฝึกหัดการแสดงลิเก เมื่อปี พ.ศ. 2518 ขณะมีอายุ 10 ปี โดยบิดาพาไปฝึกหัดกับครูณรงค์ แก้วแสง ที่ตลาดท่าข้าม อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 เริ่มฝึกหัดการแสดงลิเกอย่างจริงจังกับคณะพร เมืองสิงห์ และคณะหอมล่อ ต่อมาได้เดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อฝึกหัดและแสดงกับคณะสามยอด ทับทิมศิลป์ จากนั้นแสดงลิเกกับคณะของบิดา และแสดงร่วมกับคณะอื่น ๆ เช่น แสงอรุณ มือนันต์ และคณะโนนาฏ เรื่องนาม ในปี พ.ศ. 2534 แสดงกับคณะพร วันเพ็ญ แล้วไปแสดงในนามคณะทิวา เทวินทร์ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2537 ได้จัดตั้งคณะของตนเอง ชื่อคณะ พรเทพ พรทวี แสดงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา ประมาณ 12 ปี นอกจากนี้พรเทพ พรทวียังได้สืบทอดการแสดงสู่ลูกหลาน โดยการจัดตั้งคณะลิเกรุ่นใหม่ในนามคณะพรพรรณ พรทวี ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 โดยมีนางสาวพรพรรณ วัฒนวรกิจ (พรพรรณ พรทวี) ซึ่งเป็นหลาน เป็นหัวหน้าคณะ ซึ่งปัจจุบันลิเกคณะพรพรรณ พรทวี เป็นคณะลิเกวัยรุ่นที่มีชื่อเสียง และได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างมากอีกคณะหนึ่ง

ตลอดระยะเวลาที่ยาวนานบนเส้นทางแสดงลิเก พรเทพ พรทวี เป็นศิลปินลิเกที่ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปในทุกวงการว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถเป็นเลิศในด้านการแสดงลิเก ทั้งในด้านการร้อง การรำ และการแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม จนเป็นที่ประทับใจ และนิยมชมชอบของผู้ชม คุณลักษณะเด่นของพรเทพ พรทวี คือ เป็นผู้มีรูปร่างหน้าตาดี ท่วงท่าสง่างาม ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส น้ำเสียงไพเราะ ก้องกังวาน ออกเสียงถูกต้อง ชัดเจน อุปนิสัยสุภาพเรียบร้อย อ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักวางตัว ได้เหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะ มีความเป็นกันเอง ให้ความร่วมมือกับทุกคนที่มาขอความช่วยเหลือ หรือขอความช่วยเหลือต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ จึงเป็นที่รักใคร่นับถือและชื่นชมของบุคคลทุกเพศทุกวัย

พรเทพ พรทวี เป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี เมตตากรุณา ชอบทำบุญ และให้ความช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมส่วนรวมอยู่เสมอ พร้อมทั้งจะอุทิศตนช่วยเหลือทั้งกำลังกาย กำลังสติปัญญา และกำลังทรัพย์ เพื่อทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมไม่ว่าจะเป็นการร่วมแสดงในกิจกรรมการกุศลต่าง ๆ หรือกิจกรรมที่หน่วยงานราชการ และเอกชนขอความช่วยเหลือ การบริจาคเงิน เพื่อช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ดังหลักฐานจากโล่ เกียรติคุณบัตร และใบอนุโมทนาบัตรจำนวนมากที่ได้รับ จนได้รับสมญาว่า "พระเอกนักบุญ"

พรเทพ พรทวี เป็นศิลปินลิเกที่มีความสามารถด้านการแสดงเป็นที่ยกย่องของบุคคลทั่วไป อีกทั้งได้ประกอบคุณงามความดี และบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสาธารณชนจนได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ โดยได้รับเข็มที่ระลึก โล่ รางวัล เกียรติบัตร รวมถึงใบอนุญาตนาบัตรจำนวนมาก พรเทพ พรทวีได้รับโล่จากสภาวัฒนธรรมอำเภอค่ายบางระจัน ในฐานะบุคคลดีเด่น ประเภทการแสดงพื้นบ้าน ประจำปี พ.ศ. 2541 และได้รับโล่จากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในฐานะเป็นศิลปินดีเด่นระดับจังหวัด จังหวัดสิงห์บุรี สาขาศิลปะการแสดง ด้านการแสดงลิเก อำเภอค่ายบางระจัน ประจำปีพุทธศักราช 2544 ซึ่งรางวัลและโล่ดังกล่าว เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความเป็นบุคคลที่มีคุณค่าในด้านศิลปวัฒนธรรมไทยที่ควรค่าแก่การยกย่องในสังคม

พรเทพ พรทวี ได้สร้างสรรค์ผลงานการแสดงลิเกเพื่ออนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปะการแสดงพื้นบ้านของไทยไว้เป็นจำนวนมาก นอกจากผลงานการแสดงสดหน้าเวทีแล้วยังมีผลงานแสดงสดเพื่อออกอากาศทางสถานีวิทยุ ผลงานการบันทึกการแสดงในรูปแบบสื่อวีซีดีเพื่อเผยแพร่สู่ประชาชน และการเผยแพร่ผลงานการแสดงทางสื่อโทรทัศน์ รวมทั้งสื่อที่ทันสมัยคือสื่ออินเทอร์เน็ตด้วย จึงทำให้ชื่อเสียง และผลงานการแสดงลิเกของพรเทพ พรทวี เผยแพร่ไปสู่สาธารณชนอย่างกว้างขวาง ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

ผลการศึกษาด้านองค์ประกอบ และรูปแบบในการแสดงลิเกของคณะพรเทพ พรทวี

จากการศึกษาองค์ประกอบ และรูปแบบในการแสดงลิเกของคณะพรเทพ พรทวี ครั้งนี้ทำให้ทราบว่า การที่คณะพรเทพ พรทวี ได้รับความนิยมนอย่างสูงจากประชาชนในปัจจุบันนั้น นอกจากความสามารถด้านการแสดง และการประพฤติปฏิบัติตนของพรเทพ พรทวีแล้ว ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญอีกหลายประการที่ทำให้สามารถสร้างสรรค์ผลงานการแสดงออกมาได้จนเป็นที่ประทับใจของผู้ชมอย่างมากมาเป็นเวลายาวนานกว่า 12 ปี องค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่ บุคลากรผู้ร่วมงานในคณะ เช่น ผู้แสดง ผู้บรรเลงดนตรี ผู้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเวที ฉาก แสง สี เสียง และผู้ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ดนตรี และเพลงที่ใช้ประกอบการแสดง การร้อง การเจรจา และการรำ เรื่องที่ใช้ในการแสดง เครื่องแต่งกาย เวที ฉาก แสง สี เสียง รวมทั้งระบบการบริหารจัดการคณะด้วย องค์ประกอบเหล่านี้ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ คณะพรเทพ พรทวี เป็นคณะลิเกดี มีคุณภาพ เป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไปตั้งแต่เริ่มจัดตั้งคณะ เมื่อปีพ.ศ. 2537 มาจนถึงปัจจุบัน

สำหรับรูปแบบในการแสดงลิเกของคณะพรเทพ พรทวี มีรูปแบบการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งประกอบด้วยขนบและความเชื่อเกี่ยวกับการแสดง เช่น การไหว้ครูก่อนการแสดง การจัดพิธีไหว้ครูประจำปี การแสดงความเคารพต่อผู้อาวุโส และความเชื่อเกี่ยวกับการสร้างความนิยมแก่คนดู วิธีการและขั้นตอนการแสดงของคณะพรเทพ พรทวี เริ่มต้นด้วยการโหมโรง การรำถวายมือ การออกแขก การแสดง และจบลงด้วยการลาโรง

ลิเกคณะพรเทพ พรทวิ เป็นลิเกที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางของประชาชนทั่วไปทั้งปัจจุบัน ด้วยผลงานการแสดงที่ดี มีคุณภาพ จึงทำให้มีผู้สนใจติดต่อให้ไปแสดงในงานต่าง ๆ จำนวนมาก นับได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในสังคมไทย ซึ่งประกอบด้วยบทบาทในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทย บทบาทในการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย บทบาทในการสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นไทย และบทบาทในการสอนคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

สำหรับกระบวนการสืบทอด และการถ่ายทอดการแสดงของพรเทพ พรทวิ นั้น เนื่องจากพรเทพ พรทวิ ได้รับการเรียนรู้และถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกจากบิดา จากครูอาจารย์ และได้สั่งสมประสบการณ์มาเป็นเวลายาวนาน จนสามารถถ่ายทอด แสดงออก และเผยแพร่สู่ประชาชนให้ซาบซึ้งถึงคุณค่าของศิลปะพื้นบ้านแขนงนี้ได้เป็นอย่างดี มีการประยุกต์ผลงานให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสถานการณ์และยุคสมัย จนเป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน และยังเป็นผู้ฝึกหัด ถ่ายทอดศิลปะการแสดงลิเกให้แก่ลูกหลาน และเยาวชนผู้สนใจจำนวนมาก

ผลการบันทึกโน้ต และวิเคราะห์บทเพลงรานีเกลิงที่ใช้ขับร้องประกอบการแสดงลิเกของพรเทพ พรทวิ

ผลการวิจัย พบว่าเพลงรานีเกลิง ของลิเกคณะพรเทพ พรทวิ เป็นเพลงที่มีความไพเราะเป็นเลิศ เป็นกลอนเพลงที่จัดอยู่ในระดับกลางไม่โลดโผนมากนัก เพลงรานีเกลิง เป็นบทเพลงเฉพาะที่ปรากฏอยู่แต่ในการแสดงลิเกเพียงเท่านั้น ใช้บรรเลงนำหรือส่งร้อง และบรรเลงรับร้องตอนท้ายด้วย เป็นการทอดเสียงเข้าไปรับกับสองวรรคสุดท้ายของเนื้อร้องได้เป็นอย่างดี นับว่าเป็นความเหมาะสมอย่างกลมกลืน ก่อให้เกิดความไพเราะ มีความนุ่มนวลเข้มข้นในกลอนเพลง และมีความหลากหลาย จึงประจักษ์ได้ว่า เพลงรานีเกลิง เป็นผลงานที่ดีต่อการดนตรีไทย และควรค่าแก่การอนุรักษ์เป็นอย่างยิ่งสืบไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการวิจัยต่อเนื่อง เรื่องบทเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงลิเกทั้งหมด เกี่ยวกับคณะลิเกอื่นที่มีชื่อเสียง
2. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์นัยสำคัญของท่ารำ เทียบกับโขน ละคร